

הפגנת השימחה הספונטנית  
הוכיחה: השלום נשאר  
החלום הלאומי העדין

רוח ה-29 בנובמבר 1947 שררה בארץ. או, לפני 30 שנה ותישעה ימים, יצא העם לרחוב לרקוד. הוצעה לו מדינה קטנטנת בחלק מארץ-ישראל. מנחם בגין ואשיו דחו את ההצעה מכל וכל. אולם ההמונים הרגישו שהיבנות היהודית חשובה מכל שטח, ופרצו לרחובות בהפגנה ספונטנית של שימחה, שהיתה מכרעת יותר מאשר מישאלים. מה נספר לאשה? רבים האמינו לאחרונה כי המדינה איבדה, בהדרגה, את השאיפה לשלום. עם ניצחוננו של מנחם בגין בבחירות, הסיקו רבים את המסקנה כי היתה זאת הכרעה לאומית למען התר-זקת השטחים, גם עליחשבון השלום.

השבוע, בהפגנה ספונטנית של שימחה שהציפה את המדינה כולה, נתנו המוני ישראל את הביטוי החזק ביותר לשאיפת-שלום עמוקה, בסיסית. ביקורו של אנוואר אל-סאדאת בישראל נתקבל עליידי פשוטי-טייעם כמו עליידי פרשנים מלומדים כפער-מימשיח.

ברחוב, במקומות-העבודה ששבתו מ-עבודה, בבתי-קפה, העבירו האנשים קו-ישר בין מאורע היסטורי זה ובין גורלם האישי: לא עוד מילחמה, לא עוד דאגה לגורל הבן המתקרב לגיל הגיוס. אחת מברירות השבוע: „אם לא נצטרך ללכת עוד למילואים, מה נספר לנשים שלנו כשאנחנו נעלמים לכמה ימים?”

אילו נערך השבוע מישאל-עם על השאלה: „האם אתה מוכן להחזיר את השטחים תמורת שלום?” היתה מתקבלת תשובה שונה מאד מזו שגרשמה לפני חודש.

מאבק החלומות. בנובמבר 1947 טעה מנחם בגין בהערכת מצב-הרוח הלאומי, או התעלם ממנו.

בנובמבר 1977 ניצבת לפנינו שוב אותה התופעה. לא היה יכול להיות שמץ של ספק, השבוע, כי העם נכסף לשלום יותר מאשר לכל יעד לאומי אחר. חזון השלום השלם חזק יותר מחזון ארץ-ישראל השלמה.

השאלה היתה אם ראש-ממשלת ישראל קשוב לכך יותר מאשר מפקד האירגון הצבאי הלאומי.

צה"ל

ישועה למוטה

סאדאת הציג

את הרמטכ"ל

מנזיפה רשמית

האיש שנהנה יותר מכל אדם אחר בישראל מהקדמת ביקורו של נשיא מצריים.

היה הרמטכ"ל, רב-אלוף מרדכי (מוטה) גור.

אילו היה אנואר אל-סאדאת מגיע לישראל רק ביום החמישי השבוע, כפי ש-תוכנן תחילה, היה השבוע האחרון עומד בסמך פרשה חדשה שהיתה מעסיקה את דעת-הקהל ואמצעי התקשורת: פרשת מוטה.

מוטה חייב לסאדאת את הצלת יוקרתו, למרות שהנשיא המצרי לעג לו בעדינות בעת שהגיע לישראל כשהעיר: „לא בילפתי אותך...”

תיאום מוקדם. ביום השלישי בשבוע שעבר, פירסם ידיעות אחרונות ראיון מיוחד עם הרמטכ"ל בו הזהיר כי „לנשיא סאדאת צריך להיות ברור שאם הוא מתכנן הונאה נוספת, נוסח מלחמת יום-הכיפורים, כוונתו ברורה לנו: אנו יודעים שצבא מצריים נתון בעיצומן של הכנות לפתוח במלחמה נגד ישראל, למרות הכרזת סאדאת על נכונותו לבוא לירושלים.” אותה שעה שהה הרמטכ"ל מחוץ לגבולות ישראל.

למרות הסכנה עליה התריע ולמרות שאזהרתו כוונה להכריז על כוננות מול אפשרות הונאה, בילה הרמטכ"ל עצמו חופשה בחו"ל. אולם לא נקודה זו היא שיצרה את הפרשה אלא העובדה כי הראיון הוענק עליידי הרמטכ"ל לכתב ידיעות אחרונות ישראל הראל, ללא ידיעת שר-הביטחון ובניגוד מפורש לאיסור שהטיל עליו עזר וייצמן להעניק ראיון מעין זה. הראל, איש גוש אמונים, ששהה תקופה מסוימת בהתנחלות עוטרה, היה בשעתו פיקודו של מוטה, שומר עמו מאז על קשרים אישיים הדוקים. היחסים בינו לבין מוטה הם גם מסחריים. הראל היה האיש שערך לדפוס את ספרו האחרון של הרמטכ"ל פלוגה ד.

את הראיון העניק מוטה להראל במוצאי-שבת לפני שבועיים. תיאם עמו כי הוא יפורסם רק ביום שלישי, כשמוטה עצמו יהיה מחוץ לגבולות המדינה, במקום חופשתו. במקרה אירע שהראיון פורסם בדיק ביום בו הזהיר סאדאת, בשבוע מביקורו בדמשק, כי הוא מוכן לבוא לביקור בישראל כבר השבוע.

ידיעות אחרונות יצא לאור בשעה 8.30 בבוקר. כעבור חצי שעה כבר צילצל ראשי-הממשלה, מנחם בגין, נזעם, אל לישי-כחו של שר-הביטחון. כעבור דקות ספורות היה על הקו גם שר-החוץ משה דיין. שני-הם תבעו מייצמן הסבר על הדברים ש-נראו בעיניהם „כמשלה פוליטית.” וייצמן מן, שרתח בעצמו על הרמטכ"ל, יכול היה רק לומר להם כי הראיון פורסם ללא ידיעתו וכי יתבע מייד הסבר מהרמטכ"ל ואף יצווה עליו לחזור מייד לארץ. הדברים שנאמרו עליידי מוטה נראו אותו יום כניסיון לטרפד את הביקור הצפוי עוררו תדהמה כללית במשרת השילטון. מכיוון שלא ניתן היה לקבל מיידית את הסברו של מוטה, פשט גל של השערות וסברות סביב מניעי הצהרותיו.

הכנה פוליטית. אחת הגירסות ש-נועדו להסביר את הדברים שאמר מוטה בראיון העריכה כי כיוון שממילא עומד הרמטכ"ל לטייע את תקופת שירותו ומת-כוון ככל הנראה להיכנס לחיים הפוליטיים,



סאדאת לוחץ את יד הרמטכ"ל  
הפרשה שנדחקה

הסברו של מוטה עצמו ניתן רק למחרת היום. כאשר הוזעק ממקום חופשתו והתייצב בלישכת שר-הביטחון. הרמטכ"ל, בוטח בעצמו, נראה שלם עם המעשה שעשה. הוא טען כי חובתו כחייל היתה להתריע על סכנת ההונאה וכי אם עשה מישגה הרי זו אחת הפריבלגיות של כל אדם במעמדו, לעשות גם טעויות.

וייצמן העריך את הדברים אחרת. הוא סבר שמגיעה למוטה נזיפה פומבית על המעשה שעשה. מלבד הנזיפה העקיפה שהשמיע באותו יום מעל במת הכנסת, הוא נטה גם להודיע למוטה על סיום תקופת כהונתו ב-31 בדצמבר השנה, ב-מקום בחודש אפריל 1978. הרמטכ"ל הבחיר כי במקרה כזה ייאלץ להתפטר מתפקידו ביוזמתו מוקדם יותר. לפיכך הוחלט להעביר את סיכום הפרשה להכרעתו של ראש-הממשלה מנחם בגין, שיצטרך לאשר גם את נוסח הנזיפה ה-פומבית ברמטכ"ל. אלא שבאותו יום, בדרכו לירושלים לפגישה עם ראש-הממשלה נפצע וייצמן בתאונת-דרכים כאשר מכונניתו התהפכה. הוא אושפז בבית-חולים שיבא בתל-השומר. הביורור אצל בגין היה צריך להידחות. אבל באותו לילה הודיע סאדאת על בואו לישראל כבר במוצאי-שבת הקרוב.

העוקץ ניביל. הפרשה לא הסתיימה בכך. למחרת היום הגיע לאוזני שר-הביטחון מידע כי באותו יום הופיע מוטה בפני תלמידי המיכללה לבטחון-לאומי, צדיק את הראיון שגרם לשערוריה ולנ-זיפה והתפאר: „אתם רואים, אני עדיין הרמטכ"ל.”

רק בואו של הנשיא סאדאת לישראל מנע תגובה מיידית על צעדו זה של הרמטכ"ל. הנימה הלגלגנית בה הגיב סא-דאת עצמו על הפרשה נטלה את עוקצה ושייככה במידה מכרעת את ההדים שהיו אמורים להתעורר עוד סביבה.

במידה שיהיה לפרשה המשך, הוא יהיה הרבה יותר סולידרי ורגוע מזה שהיה צפוי אילו לא היה ביקורו של סאדאת סוחף את צמרת המדינה כולה באפריה.

הוא ביצע עבירה משמעתית ביועין ב-מטרה ללוות את פרישתו מצה"ל בפולמוס ציבורי יסייע לו ללחום על המנהיגות בחיים האזרחיים בשורות מפלגת העבודה. על פי גירסה זו שואף מוטה למנהיגות מיפלגת העבודה בהעריכו כי הוא עשוי לגבור על פרס ולדחוק את רגליו. יציאתו לזירה הפוליטית על רקע של עימות ב-נושא ביטחוני עם ממשלת הליכוד, לא תזיק לו בתחום זה.

גירסה אחרת טענה כי מוטה פשוט טעה בהערכת המצב. העובדות הצבאיות עליהן סיפר בראיון, היו מדויקות ואף פורסמו כבר יומיים קודם לכן, ללא הבלטה מייד-חדת במעריב. היו גם שייחסו את הפרשה לטעות בשקול של עורכי ידיעות אחר-נות, שהחליטו להפוך את אזהרתו של מוטה לכותרת ראשית בעיתונם.

הבורסה המניות וסאדאת

הכסף, שפשוט בחוגים יודעי-דבר, שמועות המביאות ל-בריחה מכל מזומן והשקעה בנכסים, כולל מניות.

המנייה שסבלה בצורה חריפה ביותר מביקור סא-דאת היא „ירדן”. ההודעה על הפסקת הקידוחים במיפרץ-סואץ גרמה למפלגות בשערי-המנייה, יש לצפות לעלייה מחודשת של שעריה נוכח ההודעה החד-משמעית של גולוי נפט בכמויות מיסחריות בקידוח אל-טור ונוכח הידיעה כי הובטח לחברה הקודחת שלא תיפגע אם יוחזרו השטחים המוחזקים.

הנהלת „איגוד” החליטה לדחות ההודעה על „הסו-כריות” שהיא תחלק לבעלי-המניות לכמה ימים, כדי ל-אפשר ל„בנק לאומי” להודיע קודם על המתנות שלו ל-בעלי המניות. שתי המניות המומלצות השבוע הן:

● „בנק המזרחי” החליט לחלק השנה כ-40% לבעלי-המניות. לעומת 25% שנה שעברה. הבנק החליט להכפיל את הונו מיז אחר פירסום המאזן עליידי הנפקה של כ-150 מיליון לירות זכויות ומניות חדשות.

● חברת „דלק”, שהחליטה אף היא על חלוקת זכויות והנפקה חדשה לציבור, בדצמבר.

ביקורו של נשיא מצריים השפיע בצורה ברורה ביותר על הבורסה.

ביום הרביעי ותחמישי, עם פירסום הידיעות על בואו, עלו שערי המניות בצורה תלולה, בהיקף העולה על העליות הרגילות של סוף השבוע.

ביום הראשון אירעה מפולת זוטא בבורסה. היא נגרמה אולי בגלל שתי סיבות:

● התחושה שראש-ממשלת ישראל לא ייותר ולא יעשה כל מחווה לנשיא מצריים, דבר שגרם לחשש מפיצוץ השחיות.

האנשים העדיפו להיות מחוץ לשוק-המניות, במיקרה שתכל מתיחות באזור.

● רצון בעלי-המניות לממש את ריווחיהם, נוכח השערים הגבוהים שהיו ביום החמישי. כאשר ראו כי המניות היחידות שלא נפלו ביום הראשון היו המניות הפיננסיות, מיהרו חלק ממחזיקיהן לממשן, וגרמו לפני-לה גם במניות אלה ביום שני.

עם הסיום האופטימי של הביקור, והמשך זרימת הכסף השחור לבורסה, צפויה עליה מחודשת בשערים בסוף השבוע. עלייה זו תקבל חיזוק משמועות על החלפת